

Ebeveyn- bebek bağlanmasına ilişkin ebeveyn görüşlerinin metaforik olarak incelenmesi

Metaphorical analysis of parental views on parent-infant attachment

Kadriye Özyazıcı¹, Emine Şentürk², Ebru Boğa Baran³, Nurcan Alagöz⁴, Zekeriya Arslan⁵, Kübranur Varlıklöz⁶,
 Semra Akto⁷, Mehmet Sağlam⁸

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Yıldızeli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Malatya, Türkiye

²Adalet Bakanlığı, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü, İstanbul, Türkiye

³Dicle Üniversitesi, Ergani Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Diyarbakır, Türkiye

⁴Bingöl Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Bingöl, Türkiye

⁵Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Göksun Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

⁶Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Vezirköprü Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Samsun, Türkiye

⁷Mardin Artuklu Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Mardin, Türkiye

⁸inönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Malatya, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada ebeveyn-bebek bağlanmasına ilişkin anne babaların görüşlerinin metaforik olarak incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bu çalışma, nitel araştırma modellerinden olgu bilim deseninde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubuna 0-24 aylık bebeği olan 112 ebeveyn dâhil edilmiştir. Araştırma verileri; anne-babalar ve bebeklerine ilişkin "demografik bilgi formu", anne-babaların bebek ile bakım-iletişim ve bağlanmasına ilişkin araştırmacılar tarafından oluşturulan 14 yarı yapılandırılmış sorudan oluşan "görüşme formu" ile toplanmıştır. Toplanan veriler araştırmacılar tarafından analiz edilerek tema ve kodlar oluşturulmuştur. Yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Bulgular: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre anne ve babaların bakım-iletişim teması için yoğunluklu olarak huzurlu-dingin, mutlu kodlarını kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Anne ve babaların bağlanma temasına ilişkin yoğunluklu olarak mutlu-huzurlu, iyi-güzel, stresli, endişeli, üzgün kodlarını öne çıkardıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Sonuçlar: Araştırma bulguları doğrultusunda ebeveynlerin genelde bebekleriyle zaman geçirirken pozitif duygularla hareket ettikleri ve kendilerini iyi hissettikleri görülmüştür. Kendilerini yetersiz hissettikleri ve ne yapacaklarını bilemedikleri durumlarda ise kaygı, stres, üzüntü gibi olumsuz duygularının arttığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: bağlanma; bebek; ebeveyn

ABSTRACT

Aim: This study was aimed to metaphorically examine the views of parents on parent-infant attachment.

Methods: This study was designed in the phenomenology pattern, one of the qualitative research models. 112 parents with 0-24 month old babies were included in the study group of the research. Research data; The "demographic information form" about parents and their babies was collected through the "interview form" consisting of 14 semi-structured questions created by the researchers about the care-communication and attachment of parents with the baby. The collected data were analyzed by the researchers and themes and codes were created. The findings obtained as a result of the content analysis are presented in tables.

Results: According to the findings obtained from the research, it was found that the mothers and fathers mostly used the peaceful-calm, happy codes for the care-communication theme. It was found that mothers and fathers mostly emphasized happy-peaceful, good-beautiful, stressful, anxious and sad codes related to attachment theme.

Conclusion: In line with the research findings, it has been observed that parents generally act with positive emotions and feel good while spending time with their babies. It has been observed that negative emotions such as anxiety, stress and sadness increase in cases where they feel inadequate and do not know what to do.

Keywords: attachment; parent; baby

Giriş

Bir bebek, temel gereksinimlerinin karşılanması konusunda edilgen konumdadır ve beslenme, bakım gibi temel gereksinimlerini karşılayacak birinin varlığına ihtiyaç duymaktadır. Bu gereksinimlerin doğru anlaşılacak sürekli ve yeterli düzeyde karşılanması ileri yıllarda sevgi ve koruma ile de pekişecek olan temel güven duygusunu kazandırılacaktır (Yörükoğlu, 2016).

Bebek ile temel bakım veren arasındaki duygusal bağ olarak tanımlanan bağlanma (Ainsworth, 1989), bağımsız hareket edebilme kabiliyeti yetersiz olarak dünyaya yeni gelmiş bebeğin hayatta kalmasını sağlayan evrimsel bir sistem olduğu

belirtilmektedir (Kraemer, 1992). Bağlanma kavramına ilişkin ilk bilgileri aktaran Bowlby bir insanın yaşamının devamı için beslenme, çevreyi tanıma, sosyal etkileşime ek olarak bakıcıya yakınlığın da güvenliği artırması sebebiyle bağlanmanın değerini vurgulamıştır ve "Bağlanma Teorisini" öne sürmüştür (Fonagy, 2018). Bowlby teorisinin orijinal yapısı ebeveynin çocuğun birincil bakım vereni ve güvenli sığınağı olduğu biyodavranışsal güvenlik ve düzenleyici sisteme odaklanmaktadır. Bowlby, bağlanmayı bebeğin güvenliği veya iyilik haline yönelik bir tehdit olduğunda aktive olan, evrimsel olarak türetilmiş bir durum olarak nitelendirirken, yaşamın ilk birkaç yılında çocuk ile bakım verenin en yakın olduğu

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Kadriye Özyazıcı, Cumhuriyet Üniversitesi, Yıldızeli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Malatya, Türkiye

Telefon: 0346 7512209 E-posta: kozyazici@cumhuriyet.edu.tr

Geliş tarihi / Received: 05.10.2021, Kabul tarihi / Accepted: 02.11.2021

ORCID: Kadriye Özyazıcı: 0000-0003-2559-5816, Emine Şentürk: 0000-0002-1288-569x, Ebru Boğa Baran: 0000-0001-9487-6123, Nurcan Alagöz: 0000-0002-1344-6760, Zekeriya Arslan: 0000-0001-8861-0310, Kübranur Varlıklöz: 0000-0002-1811-4220, Semra Akto: 0000-0002-0185-1339, Mehmet Sağlam: 0000-0003-1784-4472

belirterek ebeveyn çocuk ilişkisinin özel bir yönünü betimlemektedir (Goldberg, 1999).

Bowlby tarafından öne sürülen Bağlanma Modeli, Ainsworth'un Ughanda'da yürüttüğü proje verilerinin analizlerinin de eklenmesiyle yeniden formüle edilerek sonraki yıllarda Ainsworth ve arkadaşlarının çalışmalarıyla bağlanma kuramı geliştirilmiştir (Bretherton, 1992). Bağlanma teorisi bağlamında ebeveyn davranışlarından kabul ve duygusal destek olumlu değerlendirilirken, reddetme veya destek olmama olumsuz değerlendirilmektedir (Bretherton, 1985). Bowlby'nin teorisine göre bağlanma 4 evrede gerçekleşmektedir. Bu evreler: Doğumdan 6. haftaya kadar, 6. haftadan 6-8. aya kadar, 6/8. aydan 18-24. aya kadar ve 18-24. aydan sonrası şeklinde sıralanmaktadır. Bağlanmanın işaretleri bebeğin anne babasını yabancılardan ayırt edebilmesiyle 6-8. aylarda görülmektedir. 18-24. aylarda ise nesne devamlılığının kazanımı ile bebek anne babasının ortamda bulunmasa da geleceğini anlar (Bayhan & Artan, 2014).

Ainsworth gerçekleştirdiği yabancı durum deneyi üzerine güvenli, güvensiz/ kaçınmacı ve dirençli/ kararsız ve dağınık bağlanma olmak üzere 4 temel bağlanma tipi tanımlanmaktadır. "Güvenli bağlanan" çocuklar keşif yaparken annelerini güvenli bir üs olarak görerek yaşamın ilk anlarından itibaren sinyallerine duyarlı olan annelerinin ortamda varlığını kontrol etmekle özgür biçimde çevrelerini keşfederler, annelerinin yokluğunda keşifleri sınırlanır ve oyunu bırakmaktan daha büyük tepkilere varan tepkiler gösterirler, annelerinin ortama gelmesiyle ise rahatlayarak keşiflerini sürdürürler. Anneleri tarafından sürekli reddedilmekle ilişkilendirilen "güvensiz/kaçınmacı bağlanma" örüntüsü sergileyen çocuklar anneleriyle ilgisiz görünerek keşif yaparlar, annenin yokluğunda çok az düzeyde stres belirtisi gösterir ve annenin gelmesi halinde de anneyi görmezden gelirler. "Dirençli/kararsız bağlanma" örüntüsü tutarsız ve öngörülemez anne tutum ve davranışları ile ilişkilendirilir, bu çocuklar çevrelerini keşfederken dahi annelerinden ayrılmakta güçlük yaşarlar, annelerinin ortamdaki ayrılmasına aşırı tepki gösterirler ve annelerine kavuştuklarında dahi kolaylıkla sakinleşemezler (Goldberg, 2009). "Dağınık bağlanma" örüntüsünün görüldüğü çocukların annelerde genellikle yüksek düzeyde sıkıntı mevcut olup kendi çocukluklarına ilişkin kötü muamele öyküsü söz konusudur. Bu ebeveynlerde depresyon, duygusal ihmal, fiziksel vb. şiddet vb. durumlar görülürken çocukları kaçınmacı veya dirençli davranışlar sergileyebilmekte, anksiyetelerini kontrol altına alamamakta ve sıklıkla aşırı tepkiler göstermektedirler (Flores, 2004).

Anneye bağlanma ile ilgili Türkiye'de yapılan çalışmalara bakıldığında anne-bebek arasındaki bağlanma olgusunun değerlendirildiği bir çalışmada anne ve bebeğin sağlık durumunun, annenin geçirdiği hamilelik sayısının, anne-babanın kendi arasındaki ilişki durumunun, ailenin sahip olduğu bağların, sosyoekonomik ve kültürel yapının, gebeliğin planlı olup olmamasının, postpartum depresyonunun var olup olmamasının, gebelik sayısının, ebeveynler arasındaki ilişki durumunun, aile bağları, kültürel yapının, gebeliğin planlı olup olmama durumunun ve gebelikteki risk durumunun anne bebek bağlanmasını etkileyen faktörler olduğu (Kınık & Özcan 2020) bildirilmiştir. Kaçınmacı bağlanma örüntüsü şekillenen annelerin daha otoriter ebeveynlik tutumu sergiledikleri (Algan & Şendil, 2013), annede postpartum depresyonu görülmesi arttıkça anne-bebek arasındaki bağlanmanın azaldığı saptanmıştır (Özşahin, Akça & Gökbulut, 2020).

Türkiye'de bağlanma konusunda babalarla yapılan çalışmalar incelendiğinde babaların bebeklerine bağlanma durumlarını inceleyen bir araştırmada gelir düzeyi yüksek olan, 40 yaş üstü, bebeklerinin fiziksel bakımına katılan ve ilk bebeği olan babaların bağlanma düzeylerinin çalışmaya katılan diğer babalara göre daha yüksek olduğu (Aydın & Erişen, 2020) tespit edilmiştir. Erken dönemde baba kaybı yaşayan şehit polis çocuklarıyla yapılan bir çalışmada sağlıklı bağlanma örüntüsü görülen çocukların romantik ilişkiye odaklanma, ilişki doyumu ve ilişki girişkenliği psikolojik eğilimlerinde daha yeterli oldukları saptanmıştır (Güloğlu & Kararımak, 2017). Orta çocukluk döneminde akademik yeterlik, atletik yeterlik, davranıştan hoşnut olma ve kaygı alanlarının babaya bağlanmanın etkisinin anneye nazaran daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Sümer & Şendağ, 2009).

Başlanma konusunda yapılan uluslararası çalışmalara bakıldığında güvensiz bağlanmanın dışavurum problemleri ile ilişkili olduğu (Fearon, Kranenburg, Ijzendoorn, Lapsley & Roisman, 2010); güvenli bağlanmada anneye özgü hassasiyetin önemli bir koşul olduğu, uyarım, olumlu tutum ve duygusal desteği içeren karşılıklılık ve eş zamanlılığın güvenli bağlanmada ile güçlü ilişki halinde olduğu (Wolff & Ijzendoorn, 1997) saptanmıştır. Dağınık bağlanma olumsuz kendilik algısı ve klinik düzeyde depresyonla ilişkili bulunmuş, kaygılı/kaçınmacı bağlanmanın ayrılık kaygısı bozukluğunu azaltırken kaygılı/kararsız bağlanmanın ve dağınık bağlanmanın ayrılık kaygısı bozukluğunu artırdığı (Goodman, Stroh & Valdez, 2012) tespit edilmiştir. Annenin geçmiş dönemde fiziksel ihmal varlığında güvensiz bağlanmasının ebeveynin yansıtıcı işlevi üzerinde olumsuz etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Cristobal, Santelices & Fuenzalida, 2017).

Anne babanın tutum ve davranışlarının çocuk üzerinde etkileri olduğu gibi çocukların da anne baba davranışları üzerinde etkileri olabilmektedir. Ebeveyn ve bebek arasındaki ilişki uyumlu ilerlediğinde ebeveyn kendini bebeğine uydurabilirken bebek de ihtiyaçlarını belirtecek ipuçlarını ebeveynlerine iletebilir. Bebekler olumlu duygularını ebeveynlerine iletip güven geliştirirken ebeveynler de ebeveynlik becerilerine güven duyabilir ve bebeklerine karşı daha olumlu duygular edinebilirler. Bu doğrultuda bağlanmada karşılıklı bir ilişkiden söz edilmektedir (Gander & Gardiner, 2001). Bağlanmanın çocuk üzerindeki etkisini araştıran çok sayıda çalışma yapılmasına rağmen bağlanmanın ebeveyn boyutundan değerlendirildiği çalışma sayısının sınırlı olduğu görülmüştür. Bu çalışma bağlanmayı ebeveyn boyutundan değerlendirmeye imkan tanıyacak olması bakımından önem arz etmektedir. Bağlanmanın çocuğun gelişim sürecindeki yeri ve önemi ile ebeveynlerin bu sürece olan doğrudan etkileri dikkate alınarak bu çalışmada ebeveyn- bebek bağlanmasına ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bağlanmanın çocuğun gelişim sürecindeki yeri ve önemi ile ebeveynlerin bu sürece olan doğrudan etkileri dikkate alınarak bu çalışmada ebeveyn- bebek bağlanmasına ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma deseni

Bu çalışma, nitel araştırma modellerinden olgu bilim (fenomenoloji/phenomenology) deseniyle tasarlanmıştır. Nitel araştırma, bir konunun ya da durumun derinlemesine ve

bütüncül olarak incelenmesine olanak sağlar (Creswell, 2013). Olgu bilim deseni ile katılımcılarının yaşantılarını yorumlama biçimleri, oluşturdukları ve deneyimlerini anlamlandırma biçimleri üzerinde durulur. Bireyler tarafından deneyimlenen olayların katılımcıların günlük yaşam perspektifinden olgunun yapısı betimlenir ve bireylerin sosyal yapıları anlaşılır hale getirilir (Qutoshi, 2018). Bu çalışmada ebeveyn-bebek bağlanması, ebeveynlerin görüşleri üzerinden incelenirken, bu görüşlerin sunulmasında katılımcıların derinlemesine görüşlerine ve zihinlerinde oluşturdukları metaforlara yer verilmiştir.

Çalışma grubu

Çalışma grubu belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda amaç genellikle istatistiksel genellemeler yapmaktan ziyade bir fenomen, olay yada bireylere ilişkin iç görüler elde etmektir. Bu örneklem yönteminde bireyler ve grupların seçimi zengin bilgi kaynağı oluşturmaları açısından önemlidir. Örneklem üzerinde yapılan derinlemesine incelenme, ampirik genellemelerden ziyade iç görü oluşmasını sağlar (Patton, 2005). Verilerin teorik çerçevenin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunması amaçlandığından, veri toplama araştırmada oldukça önemlidir. Çalışmada araştırmacı, araştırmacının sorularına açıklık getirebilecek bilgiyi sağlayabilen ve araştırmaya katılmaya istekli insanlara ulaşır (Etikan, Musa & Alkassim, 2016).

Bağlanma ile ilgili literatüre göre yaşamın erken dönemlerinde bebekler, birincil bakıcı(lar) ile ilk ilişkileri bağlanma oluştururlar. Bağlanma, bebeğin anneye veya diğer birincil bakıcıya karşı "yakınlık arayışı" olarak tanımlanmaktadır (Benoit, 2004). Bowlby'nin bağlanma teorisi ile bebeğin, anne-babayı yabancılarından ayırt edebildiği 6-8 aylar ve nesne devamlılığının kazanıldığı 18-24 ayların bağlanma için önemli gelişimsel dönemlerdir. Bu nedenle çalışmaya dâhil edilme ölçütü olarak 6-24 ay bebeği olan ve bebeği ile ortak yaşam alanını paylaşan ebeveynler belirlenmiştir.

Araştırmaya, 0-24 aylık bebeği olan 112 katılımcı dâhil edilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan anne-babalara ilişkin bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi ebeveynlere ait yaş, eğitim düzeyi, anne çalışma durumu ve bebeklere ait yaş, cinsiyet, doğum sırası ve anne sütü alma süresi bilgilerine yer verilmiştir. Çalışmaya katılan annelerin %22.32'si (f= 25) 25-30 yaş, %22.32'si (f= 25) 31-36 yaş aralığında; babaların %29.46'sı (f= 33) 31-36 yaş aralığında yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcı annelerin %37.5'inin (f= 42) ön lisans veya lisans, % 13.39'unun (f= 15) lisansüstü eğitim; babaların %29.46'sının (f= 33) ön lisans veya lisans, %14.28'inin (f= 16) lisansüstü eğitim de yoğunlaştığı görülmektedir. Çalışmaya katılan annelerin bebeklerinin doğum sırası %32.14'ünün (f= 36) ilk çocuk, %17.85'inin (f= 20) son çocuk; babaların bebeklerinin doğum sırası %29.46'sının (f= 33) ilk çocuk, % 19.64'ünün (f= 22) son çocuk olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan annelerin %68.42'si (f= 39) çalıştığı, %31.57'si (f= 18) çalışmadığı görülmektedir. Çalışmaya katılan annelerin bebeklerinin cinsiyetinin %21.42'sinin (f= 24) kız bebek, % 29.46'sının (f= 33) erkek bebek; babaların bebeklerinin cinsiyetinin %17.85'inin (f= 20) kız bebek, %31.25'inin (f= 35) erkek bebek olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan annelerin bebeklerinin %15.17'sinin (f= 17) 9-12 aylık, %11.6'sının (f= 13) 21-24 aylık, %9.82'sinin (f= 11) 13-16 aylık; babaların bebeklerinin %14.28'inin (f= 16) 9-12 aylık, %9.82'sinin (f= 11) 21-24 aylık, %9.82'sinin (f= 11) 5-8 aylık olduğu görülmektedir.

Katılımcı annelerin bebeklerinin %33.92'sinin (f= 38) hala anne sütü aldığı, %8.03'ünün (f= 9) 13-24 aydır anne sütü aldığı; babaların bebeklerinin % 33.92'sinin (f= 38) hala anne sütü aldığı, %7.14'ünün (f= 8) 13-24 aydır anne sütü aldığı görülmüştür.

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin demografik bilgilerin dağılımı

Katılımcı	Anne		Baba		
	f	%	f	%	
Yaş (yıl)	19-24	1	0.89	1	0.89
	25-30	25	22.32	5	4.46
	31-36	25	22.32	33	29.46
	36-40	5	4.46	9	8.03
	41+	1	0.89	7	6.25
Toplam	57	46.72	55	49.10	
Eğitim Düzeyi	Ortaokul	-	-	1	0.89
	Lise	-	-	5	4.46
	Ön lisans ve lisans	42	37.5	33	29.46
	Lisansüstü	15	13.39	16	14.28
Toplam	57	46.72	55	49.10	
Anne çalışma durumu	Çalışıyor	39	68.42	-	-
	Çalışmıyor	18	31.57	-	-
Toplam	57	100	-	-	
Bebeğiniz kaçınıcı çocuğunuz	İlk	36	32.14	33	29.46
	Ortancalardan biri	1	0.89	-	-
	Son	20	17.85	22	19.64
Toplam	57	46.72	55	49.10	
Bebeğinizin cinsiyeti	Kız	24	21.42	20	17.85
	Erkek	33	29.46	35	31.25
Toplam	57	46.72	55	49.10	
Bebeğin Yaşı	5-8 ay	9	8.03	11	9.82
	9-12 ay	17	15.17	16	14.28
	13-16 ay	11	9.82	10	8.92
	17-20 ay	7	6.25	7	6.25
	21-24 ay	13	11.60	11	9.82
Toplam	57	46.72	55	49.10	
Bebeğin anne sütü alma süresi	Bebeğim hiç anne sütü almadı	2	1.78	2	1.78
	0-6 ay	1	0.89	1	0.89
	7-12 ay	7	6.25	6	5.35
	13-24 ay	9	8.03	8	7.14
	Bebeğim hala anne sütü alıyor	38	33.92	38	33.92
Toplam	57	50.89	55	49.10	

Veri toplama araçları

Bu çalışmada anne-babaların, ebeveyn-bebek bağlanmasına ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Literatürden elde edilen veriler doğrultusunda anne-babaların bağlanmaya ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından görüşme formu oluşturulmuştur. Hazırlanan görüşme formu üç alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak görüşme formuna nihai şekli verilmiştir. Görüşme formunda yer alan soruların anlaşılabilirliği ve uygunluğunu değerlendirmek amacıyla bir

ebeveyn ile pilot uygulama yapılmıştır. Ebeveyn ile gerçekleştirilen uygulama sonucunda soruların anlaşılır ve kullanışlı olduğu görülmüştür.

Çalışmada kullanılan görüşme formu üç bölümden bulunmaktadır. Birinci bölümde anne-babalara araştırmanın hangi amaçla kullanılacağı açıklanmıştır. İkinci bölümde anne-babalar ve bebeklerine ilişkin ilişkin demografik bilgilere yer verilmiştir. Son bölümde ise anne-babanın bebeğin kişisel bakımı, bebek ile iletişim, duyarlılık ve ayrışmalarına ve bunların gerekçelerine ilişkin 14 soru bulunmaktadır. Katılımcı ebeveynlere yöneltilen soru örnekleri şöyledir:

• Bebeğimin bakımını yaparken (banyo, alt temizliği vb.)hissederim.

Çünkü.....

• Bebeğimden ayrı olduğumda.....hissederim.

Çünkü.....

• Bebeğimin ihtiyaçlarına çabuk, tutarlı ve uygun bir şekilde karşılık vermeye çalışırım. Böyle olmadığı durumlarda hissederim.

Çünkü.....

Verilerin analizi

Çalışmaya katılan anne ve babalardan elde edilen 142 verinin incelenmesi üzerine kullanılamayacak olanların ayıklanması neticesinde (Creswell, 2013), çalışma grubuna 57 anne ve 55 baba dâhil edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen betimsel ve metaforik ifadelerin analizi için veri formlarına öncelikli olarak (A1, B1,..... A55, B55 şeklinde) numaralar verilmiştir. Bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi, fenomenleri tanımlamada sistematik ve nesnel bir araçtır. Verilerin depolanması, düzenlenmesi ve kodlanmasının ardından toplanan verilerden temalar oluşturulur (Creswell, 2013). Toplanan veriler dört aşamada analiz edilmiştir; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Veri analizinin ilk aşamasında çalışmaya katılan anne-babaların formlarından elde edilen veriler anlamlı bütünler oluşturabilmek için benzer şekilde düzenlenerek kodlanmıştır. Elde edilen kodları belirli kategoriler altında toplanabilen temalar oluşturulmuştur. Sonraki aşamada araştırmacılar tarafından, veri toplama formunda yer alan her bir soru için kavramsal kategorilerde gruplandırma yapılmıştır. Yapılan analizin sonucunda elde edilen betimsel ve metaforik ifadelerden oluşturulan kodlar, temalar düzenlenmiş ve bulgular tanımlanarak yorumlanmıştır. Elde edilen verilerin analizi için bulgular verilerken temalar ve alt temalar oluşturularak bulgular verilmiştir. Ayrıca betimsel analizde, katılımcıların görüşlerine ait doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, demografik bilgiler ve metaforik sorulara verilen cevaplar analizi sonucunda elde edilmiştir. Cevaplarda yer alan ifade tekrarları göz ardı edilmiştir.

Araştırmanın etik yönü

Bu araştırma için etik kurul onayı, İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 26.01.2021 tarihli ve 2021/ 1604 sayılı karar ile alınmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu aşamasında ebeveynlerin bakım-iletişim temasına ilişkin ürettiği algı/duygulara ilişkin bulgular ve gerekçeleri; bağlanma temasına ilişkin ürettiği algı/duygulara ilişkin bulgular ve gerekçeleri olmak üzere dört başlık altında ele almıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi anne ve babaların

bakım-iletişim temasında algı/duygulara ilişkin kişisel bakım alt teması incelendiğinde annelerin hoş giden duygular kategorisi için en fazla "huzurlu-dingin" (f=33), "mutlu" (f=19), "iyi" (f=9), "yeterli" (f=7), "sevgi dolu" (f=5), "sorumlu"(f=2), "bebeğinin ihtiyaçlarını karşılamış" (f=2), "şanslı"(f=2), "şefkatli"(f=2), "güvenli"(f=2), "sorumlu" (f=2); hoş gitmeyen duygular kategorisi için en fazla "huzursuz" (f=19), "mutsuz" (f=12), "kötü" (f=10), "yetersiz" (f=5), "stresli" (f=4), "suçluluk" (f=3), "üzgün" (f=2), "yorgun" (f=2), kodlarını kullandıkları görülmektedir.

Tablo 2. Ebeveynlerin bakım-iletişim temasına ürettiği algı/duygulara ilişkin bulgular

Tema	Anne		Baba	
	f	Kodlar	f	Kodlar
Kişisel Bakım	Hoşa giden duygular	87	80	Huzurlu-dingin(33), Mutlu(27), İyi(6), Sorumlu(3), Bebeğinin ihtiyaçlarını karşılamış(2), Yeterli(2), Baba olduğumu anladım(2), Sevgi dolu(2), Şanslı(1), Harika(1), Tutarlı(1)
	Hoşa gitmeyen duygular	57	52	Huzursuz(20), Mutsuz(14), Kötü(8), Yetersiz(5), Stresli(3), Yorgun(2)
Toplam		144	132	
Bebekle İletişim	Olumlu iletişim	131	129	Mutlu-Huzurlu-Güçlü(77), Keyifli(11), İyi(10), Heyecanlı-Coşkulu(14), Keyifli(7), Çocuk gibi(3), Bakımında Görev Almak(3), Sorumluluk(3), Ebeveynlik Görevi(2), Sıcaklık(1), Şefkatli(1), Eğlenceli(1), Şanslı(1), Kavuşmak(1), Dikkatli(1), Öğretici(1), Aidiyet(1), Rol model(1), Yeterli(1), Kendinden emin(1), Dolu dolu(1)
	Olumsuz iletişim	9	6	Kötü Hissetmek(3), Kaygılı(3), Sinirli(1), Yorgun(1), Tedirgin(1)
Toplam		140	135	

Bakım-iletişim teması algı/duygulara ilişkin kişisel bakım alt teması incelendiğinde babaların hoş giden duygular kategorisi için en fazla "huzurlu-dingin" (f=33), "mutlu" (f=27), iyi (f=6), "sorumlu"(f=3), "bebeğinin ihtiyaçlarını karşılamış" (f=2),

Tablo 3. Ebeveynlerin bakım-iletişim temasının ürettiği algı/duyguların gerekçesine ilişkin bulgular

Alt Tema	f	Anne Kodlar	f	Baba Kodlar
Bebek ile bağ	47	Mutluluk(10), Huzur(6), Ebeveyn-bebek bağı(6), Bebeğe karşı hisler(5), İyi(5), Şükretmek(3), Rahatlama(3), Bebeğin duyguları ve gelişimi(3), Sağlam bağlar kurduğunu hissetmek(1), Göz teması kurma-iletişim(1), Eğlenceli(1), Tarif edilmez duygu(1), Çok sevme(1), Çok sevimli(1)	52	Mutluluk(15), Bebeğe karşı hisler(6), Bebeğin güvende hissetmesi(6), Ebeveyn-bebek bağı(5), Bebeğin mutlu ve huzurlu olmasını isteme(5), Huzur(5), İyi(2), Babalık hissi(2), Hep yanında olduğunu bilme isteği(1), Bebeğin ebeveynin parçası olduğunu hissetme(1), Bebeğin ebeveyne yanıtları(1), Çok sevimli(1), Önemseme(1), En güzel hediye olması(1)
		Sorumluluk(16), Yetersizlik(12), Bebeğin güvende hissetmesi(7), Kaygılı(7), Bebeğin yemek yemeyi istememesi(3), Gergin/sinirli olma(3), Üzüntü(3), Hijyenik hissetme(2), Bebeğin iyiliğine ilişkin beklentiler(2), Bebeğin mutlu ve huzurlu olmasını isteme(2), Bebeğin ihtiyaçları(1), Bebeğin ebeveynin davranışıyla şekillenmesi(1), Sıradan(1), Bebeğe zarar vermekten duyulan endişe(1), Kucağa alışma(1)		Sorumluluk(15), Bebeğin ihtiyaçları(8), Üzüntü(9), Yetersizlik(8), Bebeğin yemek yemeyi istememesi(3), Rahatlama(2), Görev(2), Öğrenme, yeni sorumluluk üstlenme(2), Kaygılı(2), Bebeğin açken tadının tuzunun olmaması(2), İlk çocukta yetersizliğin telafisi(2), Huzursuz(1) Bebeğin büyüdüğünü bilmek(1)
Toplam	109		109	
Kişisel Bakım	62	Mutlu-Huzurlu(27), İyi hissettirme(23), İletişim kurma(18), Keyifli(17), Eğlenceli zaman(10), Bebeğin gelişimine katkı sağlama(10), Bebeğin ihtiyaçlarını karşılama(6), Sorumluluk(5), Aitlik(3), Rol model olma(2), Heyecan verici(5), Bebeğin ebeveynin parçası olması(2), Hoşa gitme(2), Sevgi(2), Yakınlık hissi(1), Bebekle paylaşım(1), Eğlenceli(1), Enerjinin bebeğe geçeceğine inanç(1), Anlaşılır olma isteği(1)	137	Huzurlu(38), Keyifli(14), İyi hissettirme(14), Heyecan verici-Eğlenceli zaman(10), İletişim kurma(8), Sorumluluk(7), Bebeğin bakımında görev alma(5), Hoşa gitme(5), Aitlik(5), Bebeğin gelişimine katkı sağlama (4), İhtiyaçlarını karşılama (4), Rol model olma(3), Mutlu(3), Bebeğin ebeveyni çocukluğuna götürmesi(3), Sevgi(2), Bebekle paylaşım(2), Anlaşılır Olma İsteği(2), Ebeveynlik görevi(1) Baba olduğunu hatırlatma(1), Eğlenceli(1), Alt değiştirmede mücadele ve gerginlik(1), Baba olduğunu hissetme(1), Taklit etme(1), Bebeğin ebeveynin parçası olması(1), Önemseme(1)
		Endişe-Kaygı(5), Suçluluk(2), Yorgunluk(1), Zorlanmış(1), Çaresiz(1), Yetersizlik hissi(1), Mücadele ve gerginlik(1)		Endişe-Kaygı(3), Yorgunluk(1), Yetersizlik Hissi(1)
Toplam	148		142	
Bebekle İletişim	12	Mutlu-Huzurlu(27), İyi hissettirme(23), İletişim kurma(18), Keyifli(17), Eğlenceli zaman(10), Bebeğin gelişimine katkı sağlama(10), Bebeğin ihtiyaçlarını karşılama(6), Sorumluluk(5), Aitlik(3), Rol model olma(2), Heyecan verici(5), Bebeğin ebeveynin parçası olması(2), Hoşa gitme(2), Sevgi(2), Yakınlık hissi(1), Bebekle paylaşım(1), Eğlenceli(1), Enerjinin bebeğe geçeceğine inanç(1), Anlaşılır olma isteği(1)	137	Huzurlu(38), Keyifli(14), İyi hissettirme(14), Heyecan verici-Eğlenceli zaman(10), İletişim kurma(8), Sorumluluk(7), Bebeğin bakımında görev alma(5), Hoşa gitme(5), Aitlik(5), Bebeğin gelişimine katkı sağlama (4), İhtiyaçlarını karşılama (4), Rol model olma(3), Mutlu(3), Bebeğin ebeveyni çocukluğuna götürmesi(3), Sevgi(2), Bebekle paylaşım(2), Anlaşılır Olma İsteği(2), Ebeveynlik görevi(1) Baba olduğunu hatırlatma(1), Eğlenceli(1), Alt değiştirmede mücadele ve gerginlik(1), Baba olduğunu hissetme(1), Taklit etme(1), Bebeğin ebeveynin parçası olması(1), Önemseme(1)
		Endişe-Kaygı(5), Suçluluk(2), Yorgunluk(1), Zorlanmış(1), Çaresiz(1), Yetersizlik hissi(1), Mücadele ve gerginlik(1)		Endişe-Kaygı(3), Yorgunluk(1), Yetersizlik Hissi(1)
Toplam	148		142	

“yeterli” (f=2), “baba olduğumu anladım”(f=2), “sevgi dolu” (f=2); hoşa gitmeyen duygular en fazla “huzursuz”(f=20), “mutsuz” (f=14), “kötü” (f=8), “yetersiz” (f=5), “stresli”(f=3), yorgun (f=2) kodlarını kullandığı görülmektedir. Katılımcı anne ve babaların “hoşa giden ve gitmeyen duygular” temalarına verilen cevaplarda benzer şekilde huzurlu-dingin ve mutlu kodları ile huzursuz ve mutsuz kodlarını öne çıkardıkları görülmektedir. Kişisel bakım sürecine ilişkin görüşlerini ifade ederken katılımcılardan A8’in “*Bebeğimle konuşurken/ iletişim kurarken ham bir hamur yoğuruyorum gibi hissederim. Çünkü yeni kelimeler ve olaylar öğrenmesi bunların anlamını anlamaya başlaması bana bunu hissettiriyor. Her şeyi yeni yeni öğrendiğinden*”, B7’nin ise “*Bebeğimi emzirirken/bebeğime yemek yedirirken üzgün hissederim. Çünkü yemek yemekten zevk almadığını görüyorum ve yemek yemeyi bir işkenceymiş gibi algıladığını düşünüyorum.*” şeklinde görüşlerini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi anne ve babalar bakım-iletişim temasına ürettikleri algı/duygulara ilişkin oluşturdukları bebekle iletişim alt teması incelendiğinde annelerin olumlu iletişim kategorisi için en fazla “mutlu-huzurlu-güçlü” (f=77), “keyifli”

(f=11), “iyi” (f=10), “heyecanlı-coşkulu-heyecanlı” (f=7), “sorumluluk”(f=7), “dikkatli” (f=2), “şefkatli” (f=2), “etkili iletişim” (f=2); olumsuz iletişim kategorisi için en fazla “kaygılı” (f=3), “kötü hissetmek” (f=3) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Babaların bakım-iletişim temasında ürettikleri algı/duygu kavramına ilişkin oluşturdukları bebekle iletişim alt teması incelendiğinde babaların olumlu iletişim kategorisi için en fazla “mutlu-huzurlu-güçlü”(f=69), “iyi” (f=18), “heyecanlı-coşkulu” (f=14), “keyifli” (f=7), “çocuk gibi” (f=3), “bakımında görev almak” (f=3), “sorumluluk” (f=3), “ebeveynlik görevi” (f=2); olumsuz iletişim kategorisi için en fazla “kaygılı” (f=3) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Katılımcı anne ve babaların “*olumlu iletişim ve olumsuz iletişim*” kategorilerine verilen cevaplarda benzer şekilde mutlu-huzurlu-güçlü, keyifli, iyi ile kaygılı kodlarını öne çıkardıkları görülmektedir. Bebekle iletişim sürecine ilişkin görüşlerini ifade ederken katılımcılardan B8’in “*Bebeğimle göz teması kurduğumda içimin eridiğini hissederim. Çünkü o içten bakıyor sevgi dolu bakıyor*”, A40’in ise “*Bazen çok huysuzlandığımda, yorgunken çok kaygılı hissederim, bebeğimle göz teması kurduğumda gergin olabiliyorum.*” şeklinde görüşlerini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tablo 4. Ebevynerin bağlanma temasına ilişkin ürettiği algılara/duygulara ilişkin bulgular

Alt Tema	f	Anne Kodlar	f	Baba Kodlar
Duyarlılık	97	Mutlu-huzurlu(60), İyi- güzel(10), Bağ(4), Heyecanlı(3), Başarılı(3), Soğukkanlı(2), Süper(2), Güvenli(2), Duygusal(2), Sevgi dolu (2), Empati(2), Sinirleri alınmış(1), Eğlenmiş(1), Sevinçli(1), Kendinden emin(1), Benzerlik(1)	82	Mutlu-huzurlu(62), İyi-güzel(8), Eğlenmiş(2), Sevinçli(2), Güvende(1), Duygusal(1), Bağ(1), Heyecanlı(1), Garip(1), Dünyadan arınmış(1), Zaman durmuş(1), Soğukkanlı(1)
	47	Stresli (16), Endişeli (14), Üzgün (12), Huzursuz-Tedirgin(2),Yalnız(1), Sinirli(1), Kötü(1)	45	Stresli (16), Endişeli (13), Üzgün(13), Kötü(2), Huzursuz-Tedirgin (1)
Toplam	144		127	
Ayrışma	114	Mutlu-Huzurlu(46), Yabancılardan çekinmeyi normal karşılama(19), Özlemiş(22), Hak verme(5), Yorgun(4), Heyecanlı(4), Hasret dolu(4), Kararsız(3), Aidiyet(3), İyi(3), Soğukkanlı(2), Özel(1), Sorumluluk(1), Koruyucu (1)	104	Mutlu-Huzurlu(51), Özlemiş(32), Soğukkanlı(3), Hak verme(3) Kardeşlerime götürürüm(2), Eğlenceli-çalgın(2), İyi(2), Yorgun(1), Sarılarak yanında olduğumu hissettiririm(1), Koruyucu(1), Meraklı(1), Bağlanmış(1), Değerli(1), Heyecanlı(1), Yabancılardan çekinmeyi normal karşılama(1),Önemli(1)
	103	Üzgün(37), Tedirgin/Kaygılı ve endişeli(25), Huzursuz(16), Kötü hissetmiş(10), Mutsuz(6), Bunalmış(3), Suçlu(2), Eksik(2), Yetersiz(2)	86	Üzgün(37), Kötü hissetmiş(16), Tedirgin/Kaygılı ve Endişeli(18), Mutsuz(9), Suçlu(2), Bunalmış(2) Baskılanmış(1), Kızgın(1)
Bağlanma öncesi	14	Nötr-tecrübe edilmemiş durumlar(14)	13	Tecrübe edilmemiş durumlar(7), Kararsız(3), Nötr(2), Şaşkın(1)
Toplam	231		203	

Tablo 3'te görüldüğü gibi anne ve babaların bakım-iletişim temasının ürettiği algı/duyguların gerekçesine ilişkin oluşturdukları kişisel bakım alt teması incelendiğinde annelerin bebek ile bağ kategorisi için en fazla "mutluluk" (f=10), "huzur"(f=6), "ebeveyn-bebek bağı" (f=6), "bebeğe karşı hisler" (f=5), "iyi" (f=5), "şükretmek" (f=3), "rahatlama" (f=3), "bebeğin duyguları ve gelişimi" (f=3); sorumluluk kategorisi için en fazla "sorumluluk" (f=16), "yetersizlik" (f=12), "bebeğin güvende hissetmesi" (f=7), "kaygılı" (f=7), "bebeğin yemek yemeyi istememesi" (f=3), "gergin/sinirli olma" (f=3), "üzüntü" (f=3), "hijyenik hissetme" (f=2), "bebeğin iyiliğine ilişkin beklentiler" (f=2), "bebeğin mutlu ve huzurlu olmasını isteme" (f=2) kodlarını kullandığı görülmektedir. Bakım-iletişim temasında ürettikleri algı/duygular kavramlarına ilişkin oluşturdukları kişisel bakım alt teması incelendiğinde babaların bebek ile bağ kategorisi için en fazla "mutluluk" (f=15), "bebeğe karşı hisler" (f=6), "bebeğin güvende hissetmesi" (f=6), "ebeveyn-bebek bağı" (f=5), "bebeğin mutlu ve huzurlu olmasını isteme" (f=5), "huzur" (f=5), "iyi" (f=2), "babalık hissi" (f=2); sorumluluk kategorisi için en fazla "sorumluluk" (f=15), "bebeğin ihtiyaçları" (f=8), "üzüntü" (f=9), "yetersizlik" (f=8), "bebeğin yemek yemeyi istememesi" (f=3), "rahatlama" (f=2), "görev" (f=2), "öğrenme, yeni sorumluluk üstlenme" (f=2), "kaygılı" (f=2), "bebeğin açken tadının tuzunun olmaması" (f=2) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Katılımcı anne ve babaların "bebek ile bağ, sorumluluk" kategorilerine verilen cevaplarda benzer şekilde mutluluk, huzur, ebeveyn-bebek bağı, bebeğe karşı hisler kodları ile sorumluluk, yetersizlik, bebeğin güvende hissetmesi, kaygılı, sorumluluk, bebeğin ihtiyaçları, üzüntü, yetersizlik kodlarını öne çıkardıkları görülmektedir. Kişisel bakım sürecine ilişkin görüşlerini ifade ederken katılımcılardan B3'ün "Bebeğimi emzirirken/bebeğime yemek yedirirken bütün dünya bebeğimmis hissedirim. Çünkü ona süt değil kalbimi veriyorum, yemek yedirirken de çok eğleniyorum çünkü çok komik ve çok tatlı." A47'nin ise "Ona sadece bana bu kadar muhtaçken onun bakımından bu kadar mutlu olabilecek başka kimse yok." şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Tablo 3'te görüldüğü gibi anne ve babaların bakım-iletişim temasına

ürettikleri algı/duyguların gerekçesine ilişkin oluşturdukları bebekle iletişim alt teması incelendiğinde annelerin olumlu iletişim kategorisi için en fazla "mutlu-huzurlu" (f=27), "iyi hissettirme" (f=23), "iletişim kurma" (f=18), "keyifli" (f=17), "eğlenceli zaman" (f=10), "bebeğin gelişimine katkı sağlama" (f=10), "bebeğin ihtiyaçlarını karşılama" (f=6), "sorumluluk" (f=5), "aitlik" (f=3), "rol model olma" (f=2), "heyecan verici" (f=5), "bebeğin ebeveynin parçası olması" (f=2), "hoşa gitme" (f=2), "sevgi"(f=2); olumsuz iletişim kategorisi için en fazla "endişe-kaygı" (f=5), "suçluluk" (f=2) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Bakım-iletişim temasında ürettikleri algı/duyguların gerekçesine ilişkin oluşturdukları bebekle iletişim alt teması incelendiğinde babaların olumlu iletişim kategorisi için en fazla "huzurlu" (f=38), "keyifli" (f=14), "iyi hissettirme" (f=14), "heyecan verici-eğlenceli zaman" (f=10), "iletişim kurma" (f=8), "sorumluluk" (f=7), "bebeğin bakımında görev alma" (f=5), "hoşa gitme" (f=5), "aitlik" (f=5), "bebeğin gelişimine katkı sağlama" (f=4), "ihtiyaçlarını karşılama" (f=4), "rol model olma" (f=3), "mutlu" (f=3), "bebeğin ebeveyni çocukluğuna götürmesi" (f=3), "sevgi" (f=2), "bebekle paylaşım" (f=2), "anlaşılır olma isteği" (f=2); olumsuz iletişim kategorisi için en fazla "endişe-kaygı" (f=3) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Katılımcı anne ve babaların "olumlu iletişim ve olumsuz iletişim" kategorilerine verilen cevaplarda benzer mutlu-huzurlu, iyi hissettirme, iletişim kurma, keyifli, eğlenceli zaman, bebeğin gelişimine katkı sağlama kodları ile endişe-kaygı, suçluluk kodlarını öne çıkardıkları görülmektedir. Kişisel bakım sürecine ilişkin görüşlerini ifade ederken katılımcılardan A7'nin "Bebeğim çok ağıladığında veya stresli olduğunda ben rahat hissedirim. Çünkü çocuğumu tanıyor ve nasıl davranmam gerektiğini biliyorum. Bu durumum kısa süreceğini ve nedeninin ne olduğunu tespit etmeye çalışırım." B45'in ise "Oğlanın bakımını bana kaldığında kendimi yetersizlik hissediyorum, çünkü bebeğe zarar verirsem bir yerine bir şey olursa diye endişeleniyorum." şeklinde görüşlerini sunmuşlardır.

Tablo 4'te görüldüğü gibi anne ve babaların bağlanma temasına ilişkin ürettiği algı/duygulara oluşturdukları duyarlılık

alt teması incelendiğinde annelerin bağlanmanın olumlu duyarlılığı kategorisi ile ilgili en fazla "mutlu-huzurlu" (f=60), "iyi-güzel" (f=10), "bağ" (f=4), "heyecanlı" (f=3), "başarılı" (f=3), soğukkanlı (f=2), "süper" (f=2), "güvenli" (f=2), "duygusal" (f=2), "sevgi dolu" (f=2), "empati" (f=2); bağlanmanın olumsuz duyarlılığı kategorisi ile ilgili en fazla "stresli" (f=16), "endişeli" (f=14), "üzgün" (f=12), "huzursuz-tedirgin" f= (2) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Bağlanma temasında ürettikleri algı/duygulara ilişkin duyarlılık alt teması incelendiğinde babaların bağlanmanın olumlu duyarlılığı kategorisi ile ilgili en fazla "mutlu-huzurlu" (f=62), "iyi-güzel" (f=8), "eğlenmiş" (f=2), "sevinçli" (f=2); bağlanmanın olumsuz duyarlılığı kategorisi ile ilgili en fazla "stresli" (f=16), "endişeli" (f=13), "üzgün" (f=13), "kötü" (f=2) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Katılımcı anne ve babaların "olumlu duyarlılık ve olumsuz duyarlılık" kategorilerine verilen cevaplarda benzer şekilde mutlu-huzurlu, iyi-güzel kodları ile stresli, endişeli, üzgün, kodlarını öne çıkardıkları görülmektedir. Kişisel bakım sürecine ilişkin görüşlerini ifade ederken katılımcılardan A51'in "Bebeğimle mutlu hissederim. Bebek gelişimi için önemli olduğunu düşünüyorum. Bebeğim çok ağladığında veya stresli olduğunda bende huzursuz olurum, onun mutluluğu benim mutluluğudur."; B54'ün ise "Bebeğimle zaman geçirirken mutlu hissederim, çünkü onunla çok güzel vakit geçiyor, gözlerine bakmak bakışmak çok tatlı. O ağladığında veya stresli olduğunda üzgün hissederim hep mutlu olmasını istiyorum." şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Tablo 4'te görüldüğü gibi anne ve babaların bağlanma temasına ilişkin oluşturdukları ayrışma alt teması incelendiğinde annelerin güvenli ayrışma kategorisi için en fazla "mutlu-huzurlu" (f=46), "özlemiş" (f=22), "yabancılardan çekinmeyi normal karşılama" (f=19), "hak

verme" (f=5), "yorgun" (f=4), "heyecanlı" (f=4), "kararsız" (f=3), "aidiyet" (f=3), "iyi" (f=3), "soğukkanlı" (f=2); güvensiz ayrışma kategorisi için en fazla "üzgün" (f=37), "tedirgin/kaygılı ve endişeli" (f=25), "huzursuz" (f=16), "kötü hissetmiş" (f=10), "mutsuz" (f=6), "bunalmış" (f=3), "suçlu" (f=2), "eksik" (f=2), "yetersiz" (f=2); bağlanma öncesi kategorisi için en fazla "nötr-tecrübe edilmemiş durumlar" (f=14) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Bağlanma temasında ürettikleri algı/duygulara ilişkin oluşturdukları ayrışma alt teması incelendiğinde babaların güvenli ayrışma kategorisi için en fazla "mutlu-huzurlu" (f=51), "özlemiş" (f=32), "soğukkanlı" (f=3), "hak verme" (f=3), "kardeşlerime götürürüm" (f=2), "eğlenceli-çalgın" (f=2), "iyi" (f=2) ; güvensiz ayrışma kategorisi için en fazla "üzgün" (f=37), "kötü hissetmiş" (f=16), "tedirgin/kaygılı ve endişeli" (f=18), "mutsuz" (f=9), "suçlu" (f=2), "bunalmış" (f=2), ayrışmanın henüz başlamamış olması kategorisi için en fazla "tecrübe edilmemiş durumlar" (f=7) "kararsız" (f=3), "nötr" (f=2) şeklinde ifade etmişlerdir. Katılımcı anne ve babaların "güvenli, güvensiz ayrışma ve bağlanma öncesi" kategorilerine verilen cevaplarda benzer şekilde mutlu-huzurlu, özlemiş, yabancılardan çekinmeyi normal karşılama, üzgün, tedirgin/kaygılı ve endişeli, huzursuz, kötü hissetmiş, mutsuz ile nötr-tecrübe edilmemiş durumlar kodlarını öne çıkardıkları görülmektedir. Kişisel bakım sürecine ilişkin görüşlerini ifade ederken katılımcılardan A50'nin "Bebeğim benim yanımdan hiç ayrılmak istemediğinde bunalmış hissederim. Çünkü nefes alanı kalmazsa bunabilirim."; B32'nin ise "Bebeğim yanımdan hiç ayrılmak istemediğim de sıkılmış hissederim geçici bir durum olduğunu biliyorum ama bazen zorlayıcı oluyor." şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Bağlanma-ayrışma temasına ilişkin ürettiği algı/duyguların gerekçesine ilişkin bulgular

Alt Tema	f	Anne Kodlar	f	Baba Kodlar	
Bağlanma	Kaygı verici duygular	32	Kaygı ve Suçluluk(11), Üzüntü(9), Yetersizlik(5), Stres (2), Rahatsızlık(1), Ebeveynin kriz yönetimindeki zayıflığı(1), Bunalmak(1), Kararsız(1), Nötr(1)	22	Üzgün(9), Kaygı ve Suçluluk(8), Yetersizlik(3), Stres (1), Bebeğin gereksiz huysuzlandığını düşünmek(1)
	Bebek ile bağ	93	Mutlu-huzurlu(26), İletişim kurmak(11), Birlikte vakit geçirmek(10), Eğlenceli (8), Bebeğe karşı hisler(7), Bağ oluşturmak(5), Annelik Hissi(5), Hoşa gitme(5), Güven(4), Sevgi(3), Empati Kurmak(2), Bebeğin güvenliği(2), Sakinlik(2), Geçmişe özlem(1), Güzel his(1), Göz teması (1)	85	Mutlu-huzurlu(28), Eğlenceli (11), İletişim kurmak(11), Bebeğe karşı hisler(9), Birlikte vakit geçirmek(8), Güven(3), Olağan karşılama(3), Sevgi(3), Ebeveyni iyi hissettirmesi(2), Güzel his(2), Bağ oluşturmak(2), Empati Kurmak(2), Aidiyet hissi(1)
	Bebeğin bakım ihtiyacı	21	Bebeğin gelişimi (6), İhtiyaçları karşılamak(3), Merak etmek(3), Sorumluluk(3), Bebeğin iyi hissetmesi(2), Bebeğin sıkıntısı olduğunu düşünmek(1)	20	Bebeğin iyi hissetmesi(8), Bebeğin gelişimi (3), Bir sorun oluşu hissi(3), İhtiyaçları karşılamak(2), Bebeğin kendini ifade edememesi(2), Sorumluluk(1), İhtiyacı anlayamamak(1)
	Toplam	146		127	
Ayrışma	Kaygılı ayrışma	50	Korku ve Kaygı(19), Suçluluk(8), Üzüntü(8), Geleceğe dair beklenti-endişe(4), Merak (3), Yetersizlik(2), Yaşam kalitesinin düşmesi(2), Bebeğimi ihmal etmiş hissi(2), Endişe(1), Bunalmış(1)	38	Korku ve Kaygı(15), Suçluluk(9), Üzüntü(6), Merak(5), Yetersizlik(1), Bebeğimi ihmal etmiş hissi(1), Ebeveynin kendine vakit ayıramaması(1)
	Güvenli ayrışma	112	Özlem(49), Bebeğin ebeveyne olan ihtiyacı(24), Olumlu bağ kurmak(11), Mutlu-Heyecanlı(7), Ebeveynin dinlenme ihtiyacı(7), İyi hissetmek(5), Bebeğe alışmak(4), Bebeğin bireyliğini kabul(2), Sevgi(2), Empati(1)	111	Özlem(56), Bebeğin ebeveyne olan ihtiyacı(14), Mutlu-Heyecanlı(14), Olumlu bağ kurmak(8), Sevgi(7), İyi hissetmek(6), Bebeğe alışmak(3), Bebeğin bireyliğini kabul(1), Ebeveynin dinlenme ihtiyacı(1), Babalık hissi yaşamak(1)
	Bebeğin yabancılara yaklaşımı	71	Yabancılara karşı temkinli olmasından rahatsız olmam(27), Henüz yabancılara tepsi vermediği için kararsızım(16), Güvenli bağlanamamış olmasından korkarım(15), Geçici bir durum(3), Bebeğin ebeveyne tepkili olması(3), Bebeğin huzursuz-rahatsız olması(2), Yabancılara temkinli olması hoşuma gider(2), Yabancılara yakın olmasını doğru bulmam(1), Bebeğimin çekinik olmasından korkmak(1), Bebeğin mizacı(1)	55	Yabancılara karşı temkinli olmasından rahatsız olmam(21), Henüz yabancılara tepsi vermediği için kararsızım(12), Güvenli bağlanamamış olmasından korkarım(5), Geleceğe dair beklenti-endişe(5), Bebeğin ebeveyne tepkili olması(4), Varlığını her zaman yanında hissetsin isterim(4), Geçici bir durum(3), Bebeğimin çekinik olmasından korkmak(1)
	Toplam	233		204	

Tablo 5'te görüldüğü gibi katılımcı anne ve babaların bağlanma-ayırışma temasının gerekçesine ilişkin bağlanma alt teması incelendiğinde anneler kaygı verici duygular kategorisi için en fazla "kaygı ve suçluluk" (f=11), "üzüntü" (f=9), "yetersizlik" (f=5), "stres" (f=2); bebek ile bağ kategorisi için en fazla "mutlu-huzurlu" (f=26), "iletişim kurmak" (f=11), "birlikte vakit geçirmek" (f=10), "eğlenceli" (f=8), "bebeğe karşı hisler" (f=7), "bağ oluşturmak" (f=5), "annelik hissi" (f=5), "hoşa gitme" (f=5), "güven" (f=4), "sevgi" (f=3), "empati kurmak" (f=2), "bebeğin güvenliği" (f=2) "sakinlik" (f=2); bebeğin bakım ihtiyacı kategorisi için en fazla "bebeğin gelişimi" (f=6), "ihtiyaçları karşılamak" (f=3), "merak etmek" (f=3), "sorumluluk" (f=3), "bebeğin iyi hissetmesi" (f=2) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Bağlanma temasında ürettikleri algı/duyguların gerekçesine ilişkin oluşturdukları duyarlılık alt teması incelendiğinde babaların kaygı verici duygular kategorisi için en fazla "üzgün" (f=9), "kaygı ve suçluluk" (f=8), "yetersizlik" (f=3); bebek ile bağ kategorisi için en fazla "mutlu-huzurlu" (f=28), "eğlenceli" (f=11), "iletişim kurmak" (f=11), "bebeğe karşı hisler" (f=9), "birlikte vakit geçirmek" (f=8), "güven" (f=3), "olağan karşılamak" (f=3), "sevgi" (f=3), "ebeveyne iyi hissettirmesi" (f=2), "güzel his" (f=2), "bağ oluşturmak" (f=2), "empati kurmak" (f=2), bebeğin bakım ihtiyacı kategorisi için en fazla "bebeğin iyi hissetmesi" (f=8), "bebeğin gelişimi" (f=3), "bir sorun oluşu hissi" (f=3), "ihtiyaçları karşılamak" (f=2), "bebeğin kendini ifade edememesi" (f=2) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Katılımcı anne ve babaların "kaygı verici duygular, bebek ile bağ ve bebeğin bakım ihtiyacı" kategorilerine verilen cevaplarda benzer şekilde kaygı ve suçluluk, üzüntü ve yetersizlik kodları, mutlu-huzurlu, iletişim kurmak, eğlenceli, bebeğe karşı hisler, birlikte vakit geçirmek kodları ile bebeğin gelişimi, ihtiyaçları karşılamak, bebeğin iyi hissetmesi kodlarını öne çıkardıkları görülmektedir. Kişisel bakım sürecine ilişkin görüşlerini ifade ederken katılımcılardan A25'in "Bebeğim yabancıardan çekindiğinde çok kötü hissetmem, yabancılar karşı temkinli olması beni rahatsız etmez"; B20'nin ise "Bebeğim yabancıardan çektiğinde üzülüyüm üzülürüm Çünkü bebeğim kimseden çekinmesin girişken ve kendinden iyi özgüvenli olsun isterim." görüşlerine sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 5'te görüldüğü gibi katılımcı anne ve babaların bağlanma temasının gerekçesine ürettikleri algı/duyguların gerekçesine ilişkin ayırışma alt teması incelendiğinde annelerin kaygılı ayırışma kategorisi için en fazla "korku ve kaygı" (f=19), "suçluluk" (f=8), "üzüntü" (f=8), "geleceğe dair beklenti-endişe" (f=4), "merak" (f=3), "yetersizlik" (f=2), "yaşam kalitesinin düşmesi" (f=2), "bebeğimi ihmal etmiş hissi" (f=2); güvenli ayırışma kategorisi için en fazla "özlem" (f=49), "bebeğin ebeveyne olan ihtiyacı" (f=24), "olumlu bağ kurmak" (f=11), "mutlu-heyecanlı" (f=7), "ebeveynin dinlenme ihtiyacı" (f=7), "iyi hissetmek" (f=5), "bebeğe alışmak" (f=4), "bebeğin bireyliğini kabul" (f=2), "sevgi" (f=2); bebeğin yabancılar yaklaşımı kategorisi için en fazla "yabancılar karşı temkinli olmasından rahatsız olmam" (f=27), "henüz yabancılar tepsi vermediği için kararsızım" (f=16), "güvenli bağlanamamış olmasından korkarım" (f=15), "geçici bir durum" (f=3), "bebeğin ebeveyne tepkili olması" (f=3), "bebeğin huzursuz-rahatsız olması" (f=2), "yabancılar temkinli olması hoşuma gider" (f=2) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Babaların bağlanma temasında ürettikleri algı/duyguların gerekçesine ilişkin ayırışma teması incelendiğinde kaygılı ayırışma kategorisi için en fazla "korku ve kaygı" (f=15), "suçluluk" (f=9), "üzüntü" (f=6), "merak" (f=5); güvenli ayırışma kategorisi için en fazla "özlem" (56), "bebeğin

ebeveyne olan ihtiyacı" (f=14), "mutlu-heyecanlı" (f=14), "olumlu bağ kurmak" (f=8), "sevgi" (f=7), "iyi hissetmek" (f=6), "bebeğe alışmak" (f=3); bebeğin yabancılar yaklaşımı kategorisi için "yabancılar karşı temkinli olmasından rahatsız olmam" (f=21), "henüz yabancılar tepsi vermediği için kararsızım" (f=12), "güvenli bağlanamamış olmasından korkarım" (f=5), "geleceğe dair beklenti-endişe" (f=5), "bebeğin ebeveyne tepkili olması" (f=4), "varlığını her zaman yanında hissetsin isterim" (f=4), "geçici bir durum" (f=3) kodlarını kullandıkları görülmektedir. Katılımcı anne ve babaların "kaygılı ayırışma, güvenli ayırışma ve bebeğin yabancılar yaklaşımı" kategorilerine verilen cevaplarda benzer şekilde korku ve kaygı, suçluluk, üzüntü, geleceğe dair beklenti-endişe, merak kodları; özlem, bebeğin ebeveyne olan ihtiyacı, olumlu bağ kurmak, mutlu-heyecanlı, ebeveynin dinlenme ihtiyacı, iyi hissetmek kodları ile yabancılar karşı temkinli olmasından rahatsız olmam, henüz yabancılar tepsi vermediği için kararsızım, güvenli bağlanamamış olmasından korkarım kodlarını öne çıkardıkları görülmektedir. Kişisel bakım sürecine ilişkin görüşlerini ifade ederken katılımcılardan A47'nin "Bebeğinin yanına hiç ayrılmak istemediği zamanlarda daha çok benimle vakit geçirmek istediğini düşünürüm, bu zamanlarda en çok benim ilgimi ihtiyacı var"; B41'in ise "Bebeğimle ayrı kaldıktan tekrar karşılaştığımızda çok mutlu olurum. Çocuklarımın beni çok sevdiğini biliyorum ve onları özleyorum." şeklinde görüşlerini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tartışma

Bu araştırmanın temel amacı bebekle ebeveynin bağlanmasına ilişkin anne-baba görüşlerini belirlemektir. Bu kapsamda 0-24 aylık bebeği olan 57 anne ve 55 baba katılımcının görüşleri bebekleri ile kurdukları ilişkiler doğrultusunda incelenmiştir.

Ebeveynlerin kişisel bakım temasında olumlu duygular arasında en fazla huzurlu-dingin ve mutlu hissettikleri, olumsuz duygular arasında ise en fazla kötü ve kaygılı hissettikleri görülmüştür. Bu durum bebeklere bakım verilirken kurulan ilişkinin ve bebeğin tepkilerinin ebeveynler üzerinde etkisi olduğunu ve bu etkinin de bağlanmayı etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Yapılan literatür incelemesinde bu bulguyu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır. Keskin ve Çam (2007) bebeğe bakım veren anne-baba ya da birincil bakım verenler ile bebek arasındaki olumlu ilişkilerin, bağlanma sürecini olumlu etkilediğini ifade etmiştir. Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol (2005) bebekle kurulan iletişimin ebeveyn bebek bağlanmasını etkilediğini ve bağlanmanın olumsuz etkilenmesi durumunda çocukluk ve ergenlik döneminde bazı psikopatolojik sorunların ortaya çıkabileceğini belirtmişlerdir. Tüzün ve Sayar (2006) ebeveyn ve bebek arasında kurulan bağın niteliğinin bağlanma üzerinde önemli derecede etkisi olduğunu ifade etmiştir. Aydın ve Erişen (2020)'in babaların bebeklerine bağlanmalarını inceledikleri çalışmada bebeklerinin fiziksel bakımına katılan babaların bağlanma düzeylerinin fiziksel bakıma katılmayan babalara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Olumsuz iletişim kategorisinde en fazla endişe ve kaygı gibi durumlar öne çıkmaktadır. Bu durum ebeveyn öz yeterlilik düzeyinin bağlanma sürecini etkileyip etkilemediği düşüncesini akla getirebilir. Öz yeterlilik; bireylerin başa çıkılması gereken bir durum yaşadığında gereken tepkileri ne kadar iyi düzeyde yapabildiklerine ilişkin yargıları içermektedir. Doğum sonrası ilk bir ayda maternal bağlanma ve öz yeterlilik ilişkisinin incelendiği bir çalışmada bağlanma ile öz yeterlilik arasında bir ilişki bulunamamıştır (Yiğitbaş & Ada, 2019). Bebek ve

ebeveyni arasındaki ilişkide beslenme, hareket etme ve diğer bakımlar daha çok fiziksel teması gerektirir. Bu temas bebek ve bakım vereni arasında güçlü ve duygusal bir bağın oluşmasını sağlar. Sarılmak gibi fiziksel etkileşimler sonucu hissedilen derin güvenli temas, hem bebeğin hem de ebeveynin ruh halini olumlu yönde değiştirebilen duygusal bir iletişim görevi görür. Ayrıca fiziksel yakınlık bebeğin de sensori-motor reflekslerini tetikleyerek sakinleşmesini sağlar. Bu da ebeveyn ve bebek arasında güvenli bir bağ oluşumunu desteklemektir (Yoshida & Funato, 2021). Bebek ile annenin fiziksel teması doğar doğmaz "ten tene temas" ile başlamalıdır. Ten tene temasın bebek ve anne arasında kurulacak bağın üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışmada da neonatal yoksunluk sendromlu bebeklerin semptomlarını yönetmek için ten tene temasın önerildiği, ebeveyn bebek bağlanmasını ise olumlu yönde etkileyerek yoksunluk belirtilerini azalttığı görülmüştür (McGlothen-Bell ve ark., 2021).

Katılımcıların bağlanma temasına ilişkin duyarlılık alt teması incelendiğinde ebeveynlerin olumlu kategoride en fazla mutlu, olumsuz kategoride ise stresli hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Evcili, Abak, Tali ve Yurtsal'ın (2014) yaptıkları çalışmada da annelerin büyük çoğunluğunun 'Bebeğime sahip olduğum için kendimi çok mutlu hissediyorum' duygusuna sahip oldukları ve bu duyguya sahip olma durumunun pozitif eş ilişkisi, planlanmış hamilelik, aile içi pozitif ilişkiler, ilk yarım saat içinde bebeği kucağa almış ve emzirmiş olma, emzirmenin önemine inanma durumları ile aralarında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu da belirtilmiştir. Dağlar ve Nur (2018) gebelik ve doğum sonrası dönemde anne ve bebek bağlanmasını etkileyen faktörleri inceledikleri çalışmalarında depresyon ve anksiyete düzeylerinin gebelik sırasında daha yüksek olduğunu, doğum öncesi bağlanma düzeyi arttıkça doğum sonrasında da bağlanma düzeyinin arttığını fakat gebelik döneminde yaşanan depresyonun anne bebek bağlanmasını olumsuz olarak etkilediğini belirtmişlerdir. Bebekleri ile güvenli bağlanmayı kurabilen ebeveynler, güvensiz bağlanma stiline sahip ebeveynlerle kıyaslandığında daha duyarlı ve ilgilidirler. Anne bebek arasındaki bağlanmanın çocuk üzerindeki gelişimsel sonuçlarının izlendiği boylamsal bir çalışmada depresif ve daha yüksek kaçınmacı bağlanma stilleri sergileyen annelerin, daha az depresif ve kaçınmacı bağlanma stilleri sergileyen annelere göre erken çocukluk döneminde gelişimsel gecikmeler gösteren çocuğa sahip olma olasılıkları daha yüksek çıkmıştır (Alhusen, Hayat & Gross, 2013).

Ebeveynlerin ayrışma alt teması için en fazla korku, kaygı, suçluluk ve üzüntü gibi duyguları hissettikleri görülmüştür. Bu tür olumsuz duygular ebeveyn-bebek bağlanma stilini etkileyebilir. Nacar ve Gökkaya (2019) maternal bağlanma sürecini inceledikleri çalışmalarında gerek anne ve bebek arasındaki bağlanmanın gelişmesi gerekse bağlanmanın yeni doğanın hayatı üzerinde önemli etkiye sahip olması sebebiyle, maternal bağlanmayı olumsuz etkileme ihtimali olan durumların ortadan kaldırılması gerektiğini belirtmiştir. Lutz ve Hock (1995) yaptıkları çalışmada güvensiz bağlanma temsillerine sahip annelerin kendi çocukluklarının ayrıntılarını hatırlamaları istendiğinde erken ebeveyn bakımına ilişkin daha olumsuz anılar, özellikle de bağımsızlıklarının reddedilmesi ve cesaretlerinin kırılmasını anlatmışlardır. Ve bu annelerin de kendi bebekleri ile yüksek düzeyde anne ayrılık kaygısı yaşadıkları görülmüştür. Arbabi ve Farahani'nin (2021) çalışmasında annenin bebeğine bağlanması ile yaş ve umutsuzluk arasında ters bir ilişki olduğu görülmüştür. Annenin ruh sağlığının sağlıklı olmaması, doğum sonrası

depresyonunun ağır ve uzun sürmesi de bebek ve anne arasındaki bağı zedelemektedir.

Ayrılma kaygısı bağlanmanın doğal bir sonucu olmakla birlikte bağlanma türlerinin hepsinde görülmektedir ve kaygının düzeyinde de bağlanma türleri etkilidir. Güvenli bağlanmayı kurabilen bebekleri ayrılma kaygısını daha rahat atlatabilmektedir. Dallaire ve Weinraub'un (2005) yaptıkları çalışmada bebeklik döneminde annesiyle kararsız ve kaçınan bağlanma kurmuş olan 6 yaşındaki çocukların, annesiyle güvenli bağlanmayı kurabilmiş çocuklara göre daha fazla ayrılık kaygısı yaşadıkları, annenin duyarlılığının bebek ve annenin güvenli bağlanması üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucuna dayanarak ebeveynlerin genelde bebekleriyle zaman geçirirken pozitif duygularla hareket ettikleri ve kendilerini iyi hissettikleri görülmüştür. Kendilerini yetersiz hissettikleri ve ne yapacaklarını bilemedikleri durumlarda ise kaygı, stres, üzüntü gibi olumsuz duygularının arttığı görülmüştür. Ebeveynlerin bebek bakımı, eğitimi ve bebekle iletişim gibi konularda bilgi edinmelerinin bağlanma sürecini kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Ayrıca gerekli gördükleri, kendilerini yetersiz hissettikleri durumlarda destek almalarının olumsuz duyguların önüne geçilmesinde fayda sağlayacağını düşündürmektedir. Ebeveyn ve bebek arasında kurulan sağlıklı ilişkinin bağlanmayı olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Dokusal temasın bağlanmayı olumlu yönde etkilediği dikkate alınarak özellikle babaların çocuk bakımı konusunda bağlanma sürecine dâhil edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. İlaveten ebeveynlerin ebeveynlik becerilerini geliştirmeye yönelik destek çalışmaları ve annelerin bebek bakımı sürecinde yalnız bırakılmaması bağlanma sürecini olumlu yönde etkileyecektir. Bebek ve ebeveyn arasındaki bağlanmanın ebeveynlerin bakış açılarından ve çocuğa yaklaşımından etkilendiği dikkate alınarak, ebeveynlerin bebeğin gelişimi ve bakımı konusunda farkındalık düzeyini arttırmak ve ihtiyaç duyduklarında destek alabilecekleri merkezler konusunda bilgilendirmek yararlı olacaktır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür

Araştırmaya katılmayı kabul eden ebeveynlere teşekkür ederiz.

Finansal Destek

Bu çalışmada finansal destek alınmamıştır

Etik Komite Onayı

Araştırma için İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan etik onay alındı (Karar No: 2021/ 1604, Tarih: 26.01.2021).

Bilgilendirilmiş Onam

Çalışmaya katılmaya gönüllü olan ebeveynler bilgilendirilmiş onam formu imzalamıştır.

Hakem Değerlendirmesi

Dış bağımsız.

Yazar Katkıları

- K.Ö.: Fikir/Tasarım, Verilerin Toplanması, İstatistiksel Analiz, Makalenin Yazımı, Kritik Okuma.
- E.Ş.: Fikir/Tasarım, Verilerin Toplanması, İstatistiksel Analiz, Makalenin Yazımı, Kritik Okuma.
- E.B.B.: Fikir/Tasarım, Verilerin Toplanması, İstatistiksel Analiz, Makalenin Yazımı, Kritik Okuma.
- N.A.: Fikir/Tasarım, Verilerin Toplanması, İstatistiksel Analiz, Makalenin Yazımı, Kritik Okuma.
- Z.A.: Fikir/Tasarım, Verilerin Toplanması, İstatistiksel Analiz, Makalenin Yazımı, Kritik Okuma.
- K.V.: Fikir/Tasarım, Verilerin Toplanması, İstatistiksel Analiz, Makalenin Yazımı, Kritik Okuma.
- S.A.: Fikir/Tasarım, Verilerin Toplanması, İstatistiksel Analiz, Makalenin Yazımı, Kritik Okuma.
- M.S.: Fikir/Tasarım, Literatür Taraması, Verilerin Toplanması, Makalenin Yazımı, Kritik Okuma.

Kaynaklar

- Ainsworth, M. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709-16. doi: 10.1037//0003-066x.44.4.709
- Algan, A. G., & Şendil, G. (2013). Okul öncesi çocuklar ve ebeveynlerinin bağlanma güvenlikleri ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiler. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 33(1), 55-68.
- Alhusen, J. L., Hayat, M. J., & Gross, D. (2013). A longitudinal study of maternal attachment and infant developmental outcomes. *Archives of Women's Mental Health*, 16, 521-29.
- Arbabi, H. & Farahani, L. A. (2021). Predictors of maternal-infant attachment: A cross-sectional study. *Nurs Midwifery J*, 19(4), 349-58.
- Aydın K. Y., & Erişen, B. (2020). 6-12 Aylık bebeği olan babaların bebeklerine bağlanma durumu ve ilişkili faktörler. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Health Sciences Institute*, 8(2), 44-49.
- Bayhan, P. S., & Artan, İ. (2014). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi* (1. Baskı). İstanbul: Morpa Yayınevi
- Benoit, D. (2004). Infant-parent attachment: Definition, types, antecedents, measurement and outcome. *Paediatrics & Child Health*, 9(8), 541-545.
- Bretherton, I. (1985). Theory: Retrospect and prospect. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50(1/2), 3-35. doi: 10.2307/3333824
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-75. doi: 10.1037/0012-1649.28.5.759
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Cristobal, P. S., Santelices, M. P., & Fuenzalida, D. A. (2017). Manifestation of trauma: the effect of early traumatic experiences and adult attachment on parental reflective functioning. *Front Psychol*, 24(8), 449,1-9. doi: 10.3389/fpsyg.2017.00449
- Dağlar, G., & Nur, N. (2018). Level of mother-baby bonding and influencing factors during pregnancy and postpartum period. *Psychiatra Danubina*, 30(4), 433-40.
- Dallaire, D. H., & Weinraub, M. (2005). Predicting children's separation anxiety at age 6: The contributions of infant-mother attachment security, maternal sensitivity, and maternal separation anxiety. *Attachment & Human Development*, 7(4),393-408.
- Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1-4.
- Evcili F., Abak G., Tali B. & Yurtsal B. (2014). Erken doğum sonrası dönemdeki loğusalara anne-bebek bağlanmasına ilişkin görüşleri. *TTB Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(4), 138-43.
- Fearon, R. P., Kranenburg, M. J., Ijzendoorn, M. H., Lapsley, A. M., & Roisman, G. I. (2010). The significance of insecure attachment and disorganization in the development of children's externalizing behavior: a meta-analytic study. *Child Development*, 81(2), 435-56. doi:10.1111/j.1467-8624.2009.01405.x.
- Flores, P. J. (2004). *Addiction as Attachment Disorder*. Oxford: Jason Aronson.
- Fonagy, P. (2018). *Attachment theory and psychoanalyses*. (11. pt) New York: Routledge.
- Gander, M. J., & Gardiner, H. W. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. B. Onur (Çev. Ed.). (4.Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Goldberg, S. (1999). Confidence in protection: Arguments for a narrow definition of attachment. *Journal of Family Psychology*, 13(4), 475-83. doi: 10.1037/0893-3200.13.4.475
- Goldberg, S. (2009). Introduction. In S. Goldberg, R. Muir, & J. Kerr (Eds.), *Attachment Theory* (p.2-6), New York: Routledge.
- Goodman, G., Stroh, M., & Valdez, A. (2012). Do attachment representations predict depression and anxiety in psychiatrically hospitalized prepubertal. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 76(3), 260-289. doi: 10.1521/bumc.2012.76.3.260.
- Güloğlu, B., & Kararımk, Ö. (2017). Erken çocuklukta baba kaybında bağlanma biçimleri ve yakın ilişkilerdeki psikolojik eğilimler. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 7(47), 99-115.
- Keskin, G., & Çam, O. (2007). Bağlanma süreci: Ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 23(2), 145-58.
- Kınık, E., & Özcan, H. (2020). Factors affecting maternal attachment and maternal status in primipara. *Journal of Health Professions Research*, 2, 47-53.
- Kraemer, G. W. (1992). A psychobiological theory of attachment. *Behavioral and Brain Sciences*, 15(3), 451-93. doi: 10.1017/S0140525X00069752.
- Lutz, W. J., & Hock, E. (1995). Maternal separation anxiety: relations to adult attachment representations in mothers of infants. *Research and Theory on Human Development*, 156(1), 57-72.
- McGlothen-Bell, K., Recto, P., McGrath, J. M., Brownell, E., Cleveland, L. M., & Cleveland, L. (2021). Recovering together: Mothers' experiences providing skin-to-skin care for their infants with nas. *Advances in Neonatal Care*, 21(1), 16-22.
- Nacar, E. N., & Gökkaya, F. (2019). Bağlanma ve maternal bağlanma konusunda bir derleme. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 1(1), 49-55. doi: 10.35365/ctjpp.19.1.06
- Özşahin, Z., Akça, E., & Gökbulut, N. Postpartum depresyon düzeyi ile maternal bağlanma arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 8(3), 715-24.
- Patton, M. Q. (2005). Qualitative Research. *Encyclopedia of Statistics in Behavioral Science*, 3, 1633-1636. doi:10.1002/0470013192.bsa514
- Qutoshi, S. B. (2018). Phenomenology: A philosophy and method of inquiry. *Journal of Education and Educational Development*, 5(1), 215-222.
- Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. & Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99.
- Sümer, N., & Şendağ, M. A. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101.
- Tüzün, O., & Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- Wolff, M. S., & Ijzendoorn, M. H. (1997). Sensitivity and attachment: a meta-analysis on parental antecedents of infant attachment. *Child Development*, 68(4), 571-591.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğitbaş Ç., & Ada G. (2019). Dördüncü trimesterde öz etkili yeterlilik düzeyi açısından anne bebek bağlanması. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 4(3), 343-353.
- Yoshida, S., & Funato, H. (2021). Physical contact in parent-infant relationship and its effect on fostering a feeling of safety. *Science Direct*, 24(7), 102721. doi:10.1016/j.isci.2021.102721
- Yörükoğlu, A. (2016). *Çocuk Ruh Sağlığı*. (37.baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.